

Віктор Мусяка, ексклюзивно для "Гардаріки":

"СУБ'ЄКТОМ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ СТАВ НАРОД"

24 листопада після довгих років невиразних і вельми нечисельних походів під гаслами "Україна без президента ..." (імена підставте самі!) – більше 100 тисяч людей лише в Києві, не кажучи про Україну в цілому, заявили про те, що вони хотіли б мати чіткий вектор руху держави.

Навіть не кажучи про конкретний кричущий інцидент зі звірячим побиттям студентів, це абсолютно не дивно, бо ж більше ніж за 20 років поспіль жодна (!) влада не запропонувала жодного проекту розвитку держави.

Процес євроінтеграції – це, отже, вимушений процес. Я не відкрию таємниці, якщо скажу, що дуже мало хто читав повний текст Угоди про асоціацію з ЄС. Це документ не простий і не однозначний; угода є важкою для виконання і вимагає величезних зусиль. Але попри всі складнощі це був би, зрештою, довгоочікуваний рух уперед, рух, що змусив би не "виживати" хто як, а напружувати всі фізичні, всі інтелектуальні сили нації: це була б омріяна перспектива.

Час – був. Адже після підписання є довгий процес ратифікації, не говорячи вже про те, що асоціація з Європою ще не означає інтеграцію в неї... Отже, недолугість керівництва країни полягає в тому, що воно перелякалось, власне, самої стратегічної перспективи.

Але цим, фактом переляку влади, – повинні займатися політологи і психологи, а не загони "Беркуту" та "Народна гвардія" мітингувальників...

Практично, ця історія закінчилася б мирно, аби не події 30 листопада. Коли на вулиці виходить не декілька і не сто тисяч, а близько мільйону громадян по всій країні, то це вже зовсім інший контекст, незалежно від того, маємо ми справу із помилкою, провокацією чи просто збігом обставин, – що не можливо з'ясувати до закінчення детального розслідування.

Але важливо інше. Те, що сталося, вже стосується не тактики входження до Євросоюзу, у вірності якому клянуться усі сторони конфлікту, а стратегії взаємовідносин влади та народу. Народ побачив, як влада до нього ставиться, і не захотів цього попускати. Отже, на даному етапі питання стоїть саме про рівень і якість відносин по лінії "Народ - влада". Тепер вже не за припинення процесу євроінтеграції повинен відповідати уряд, а за те, що відбулося на Площі Незалежності та біля адміністрації Президента. У цьому суть! Це -- набагато небезпечніше для суспільства!

На жаль, не бачу нічого продуктивного ні від опозиції, ні від влади. Відставка окремого міністра або навіть всього уряду не врятує ситуації, бо за нинішньої авторитарної системи наступний уряд буде сформований точно на засадах формування уряду попереднього.

Але процеси такого рівня ні урядові, ні опозиції ігнорувати вже неможливо. Ми бачимо громадянське суспільство, яке вимагає прямої влади за результатами конкретного прецеденту, і яке вимагає прозорості і відповідальності уряду і влади в цілому – надалі. Суб'єктом політичного процесу став народ.

Суб'єктувався він у формі Майдану. Це є наша, специфічна, нова в нових умовах форма прямої демократії. Влада має це враховувати. І влада має говорити не сама з собою, не лише з опозицією – а безпосередньо з Майданом, як із суб'єктом політичного процесу. Із представниками Майдану.

Написав Y.A.Radchenko

Середа, 04 грудня 2013, 00:00

Європа, міжнародна дипломатія може бути посередником, гарантом у цих переговорах; вона може і повинна спонукати до переговорів обидві сторони, але вона не може їх підмінити. Цей процес неможливий без парламентарів, без посередників, яких сприймають обидві сторони, і які вироблять хоча б якийсь порядок денний. І першим кроком повинне бути поставлене питання про повернення конституційного ладу в Україні, що був знищений в результаті політичного перевороту 2010 року.

Робити це треба швидко. Майдан не може існувати нескінченно; він не може нескінченно бути толерантним. Майдан це котел, де багато інгредієнтів. Він може маргіналізуватися, він може радикалізуватися – і в цьому разі будь-які переговори, домовленості вже будуть неможливі, процес вийде з-під контролю, і ми опинимося в ситуації громадянської війни. Кінець-кінцем, глобальна проблема полягає і в тому, що що б не відбувалося в Україні, ми бачимо два вектори: проросійський і проамериканський/проєвропейський.

Власне-українського вектора просто немає. Але не через те, що його немає в принципі. Наша біда, що політична еліта абсолютно відірвана від еліти інтелектуальної, яка цілком здатна пропонувати, розробляти, втілювати проект України як самостійного суб'єкта, суб'єкта організації життя. Справжня програма дій, поступу, розвитку – у нас повинна бути своя. Тоді всі міжнародні угоди, всі блоки мали б розглядатися лише з точки зору того, як вони вписуються у власне-українську концепцію.

На превеликий жаль, ні провладний, ні опозиційний український політикум до такого рівня рефлексії ще не дійшов. І це, у певному сенсі, також є однією з причин того, що ми стоїмо на грані національної катастрофи, на тлі якої будь-яка визначеність вже буде величезним кроком уперед.

Записав 05.12.2013 Юрій Радченко

*Співавтор Конституції України, професор КМА, експерт КСК
"Гардарика" Віктор Мусяка:*

"СУБ'ЄКТОМ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ СТАВ НАРОД"

24 листопада після довгих років невизначених і вельми нечисельних походів під гаслами "Україна без президента ..." (імена підставте самі!) – більше 100 тисяч людей лише в Києві, не кажучи про Україну в цілому, заявили про те, що вони хотіли б мати чіткий вектор руху держави.

Навіть не кажучи про конкретний кричущий інцидент зі звірячим побиттям студентів, це абсолютно не дивно, бо ж більше ніж за 20 років поспіль жодна (!) влада не запропонувала жодного проекту розвитку держави.

Процес євроінтеграції – це, отже, вимушений процес. Я не відкрию таємниці, якщо скажу, що дуже мало хто читав повний текст Угоди про асоціацію з ЄС. Це документ не простий і не однозначний; угода є важкою для виконання і вимагає величезних зусиль. Але попри всі складнощі це був би, зрештою, довгоочікуваний рух уперед, рух, що змусив би не "виживати" хто як, а напружувати всі фізичні, всі інтелектуальні сили нації: це була б омріяна перспектива.

Час – був. Адже після підписання є довгий процес ратифікації, не говорячи вже про те, що асоціація з Європою ще не означає інтеграцію в неї... Отже, недолугість керівництва країни полягає в тому, що воно перелякалось, власне, самої стратегічної перспективи. Але цим, фактом переляку влади, – повинні займатися політологи і психологи, а не загони "Беркуту" та "Народна гвардія" мітингувальників...

Практично, ця історія закінчилася б мирно, аби не події 30

листопада. Коли на вулиці виходить не декілька і не сто тисяч, а близько мільйону громадян по всій країні, то це вже зовсім інший контекст, незалежно від того, маємо ми справу із помилкою, провокацією чи просто збігом обставин, – що не можливо з'ясувати до закінчення детального розслідування.

Але важливо інше. Те, що сталося, вже стосується не тактики входження до Євросоюзу, у вірності якому клянуться усі сторони конфлікту, а стратегії взаємовідносин влади та народу. Народ побачив, як влада до нього ставиться, і не захотів цього попускати. Отже, на даному етапі питання стоїть саме про рівень і якість відносин по лінії "Народ - влада". Тепер вже не за припинення процесу євроінтеграції повинен відповідати уряд, а за те, що відбулося на Площі Незалежності та біля адміністрації Президента. У цьому суть! Це -- набагато небезпечніше для суспільства!

На жаль, не бачу нічого продуктивного ні від опозиції, ні від влади. Відставка окремого міністра або навіть всього уряду не врятує ситуації, бо за нинішньої авторитарної системи наступний уряд буде сформований точно на засадах формування уряду попереднього.

Але процеси такого рівня ні урядові, ні опозиції ігнорувати вже неможливо. Ми бачимо громадянське суспільство, яке вимагає прямої влади за результатами конкретного прецеденту, і яке вимагає прозорості і відповідальності уряду і влади в цілому – надалі.

Суб'єктом політичного процесу став народ.

Суб'єктувався він у формі Майдану. Це є наша, специфічна, нова в нових умовах форма прямої демократії. Влада має це враховувати. І влада має говорити не сама з собою, не лише з опозицією – а **безпосередньо з Майданом, як із суб'єктом політичного процесу**.
. Із представниками Майдану.

Європа, міжнародна дипломатія може бути посередником, гарантом у цих переговорах; вона може і повинна спонукати до переговорів обидві сторони, але вона не може їх підмінити. Цей процес неможливий без парламентарів, без посередників, яких сприймають обидві сторони, і які вироблять хоча б якийсь порядок денний. І першим кроком повинне бути поставлене питання про повернення конституційного ладу в Україні, що був знищений в результаті політичного перевороту 2010 року.

Робити це треба швидко. Майдан не може існувати нескінченно; він не може нескінченно бути толерантним. Майдан це котел, де багато інгредієнтів. Він може маргіналізуватися, він може радикалізуватися – і в цьому разі будь-які переговори, домовленості вже будуть неможливі, процес вийде з-під контролю, і ми опинимося в ситуації громадянської війни.

Кінець-кінцем, глобальна проблема полягає і в тому, що що б не відбувалося в Україні, ми бачимо два вектори: проросійський і проамериканський /проєвропейський. Власне-українського вектора просто немає. Але не через те, що його немає в принципі.

Наша біда, що політична еліта абсолютно відірвана від еліти

інтелектуальної, яка цілком здатна пропонувати, розробляти, втілювати проект України як самостійного суб'єкта, суб'єкта організації життя. Справжня програма дій, поступу, розвитку – у нас повинна бути своя. Тоді всі міжнародні угоди, всі блоки мали б розглядатися лише з точки зору того, як вони вписуються у власне-українську концепцію.

На превеликий жаль, ні провладний, ні опозиційний український політиком до такого рівня рефлексії ще не дійшов. І це, у певному сенсі, також є однією з причин того, що ми стоїмо на грані національної катастрофи, на тлі якої будь-яка визначеність вже буде величезним кроком уперед.

Записав 05.12.2013 Юрій Радченко